

- **NEZAPOMÍNAT NA SOUROZENCE:** Mysleme nadále na pomoc pro sourozence zraněného či mrtvého žáka.
- **NEZAPOMÍNAT NA RODINU UČITELE:** Mysleme nadále na pomoc pro rodinu (rodiče, děti) zraněného či mrtvého učitele.
- **PŘIPRAVIT SE NA NÁVRAT:** V domluvě s rodinou usilujeme o brzký (např. po týdnu) návrat do výuky; vrací se například zraněný viník tragické nehody, sourozenec zesnulého, ovdovělý učitel atp. Připravme toho, kdo se vrací, sebe i kolektiv, do něhož se vrací. Domlouvejme se s vracejícím, jak by měl návrat proběhnout, a vysvětlujme, že „dělat jako by nic“ v podstatě nelze.
- **RESPEKTOVAT ROZDÍLNÉ VYROVNÁVÁNÍ:** Respektujeme rozdílné způsoby vyrovnávání se se situací, ač nemusí odpovídat našim hodnotám.
- **UDRŽUJEME ŽIVOTOSPRÁVU:** Nezapomínejme spát, cvičit, dostatečně pít a přiměřeně jíst. Najděme si opory, i odborné.
- **VYHODNOCUJEME:** Období 6 týdnů po události bývá užitečné uzavřít vyhodnocením; říci si, co se podařilo, uznat, že jsme společně nároky situace zvládli, povšimnout si dobrých změn. Dohodnout se, co je před námi a co pro to budeme muset udělat.
- **RITUÁLY:** Nezapomínejme na rituály: v přípravou vhodného obřadu, kterým bychom společně uzavřeli 6 týdnů základního zvládnutí události, nám mohou pomoci lidé se zkušenostmi (často duchovní).

42 - 365 DNŮ PO NEŠŤASTNÉ UDÁLOSTI

Něco se změnilo nenávratně: přecházíme od řešení k vytrvání a od balancování k bilancování

Podrobnosti o tom, co očekávat a co dělat, najdete na <http://pit-cr.info/>.

Informační leták byl vydán v rámci realizovaného projektu „Podpora plánování rozvoje Sociálních služeb v Olomouckém kraji“ reg. č. CZ.1.04/3.1.00/05.00061, který je spolufinancován Evropským sociálním fondem prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státním rozpočtem České republiky.

Když se stane neštěstí - informace pro školy

© Vydal Olomoucký kraj, Jeremenkova 40a, 779 11 Olomouc
Tel.: +420 585 508 111, www.kr-olomoucky.cz

Autorský kolektiv: Pracovní skupina pro vytváření standardů psychosociální krizové pomoci a spolupráce při MV - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR

Se souhlasem autorů redakčně upraveno a zkráceno. Celou publikaci „Příručka pro školy: Když se stane neštěstí“ najdete na <http://pit-cr.info> Olomouc 2013

Grafické zpracování a tisk: STUDIO TRINITY, s.r.o., Olomouc

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Informace pro školy

KDYŽ SE STANE NEŠŤESTÍ

Žák nebo učitel se zabil/zranil/zemřel
Žák nebo učitel školy je nevěstný

PROJEVY/POTŘEBY/POMOC DEN PO DNI

Nešťastná událost

0 - 3 dny

3 - 42 dnů

42 - 365 dnů

0 - 3 DNY PO NEŠŤASTNÉ UDÁLOSTI

Získejme odvahu jednat hned: plánujme, rozhodujme a domlouvajme se

CO OČEKÁVAT?

- **TLAK OKOLÍ:** Všichni budeme chtít něco vědět (policie, rodiče, učitelé, děti).
- **MOBILMÁNIE:** Počítejme se spontánním předáváním informací (mobily), s rychlým zájmem příbuzných a médií.
- **POCIT, ŽE JE MÁLO ČASU:** Bude se zdát, že je málo času.
- **ŠÍŘENÍ FÁM:** Bez jasných informací pracuje fantazie.
- **POCITY VINY:** Lidé se budou cítit vinni. A budou solidarizovat.
- **EMOČNĚ VYPJATÁ ATMOSFÉRA:** Zasaženými /pozůstalými jsme v tuto chvíli všichni.
- **ZASKOČENÍ BEZRADNOSTÍ:** Chvilí trvá, než se dokážeme zorientovat v situaci.
- **PŘIROZENOST POCITŮ VINY:** Pravděpodobně budeme zpytovat svědomí, zda jsme něco nezavinili, zda nešlo něco udělat lépe. V souvislosti s neštěstím se vina objevuje vždy; je projevem lidské solidarity a zodpovědnosti za druhé.

CO DĚLAT?

- **PRVNÍ POMOC:** Pokud nutno, poskytneme první pomoc a zavoláme zdravotnickou záchrannou službu.
- **BEZPEČÍ:** Zajistíme bezpečí sobě a druhým.
- **ZAJIŠTĚNÍ MÍSTA UDÁLOSTI:** Zajistíme „místo události“ pro práci policie; necháme vše, jak bylo.
- **SBĚR INFORMACÍ, KONTAKTŮ:** Sbíráme informace; pokud je zraněná či mrtvá osoba odvážena (záchrankou, pohřební službou), poznamenáme si kam a získáme kontakty, kde bude možné dostat další informace.
- **POZORNOST NÁLEZCI:** Postaráme se o toho, kdo zraněnou či mrtvou osobu našel. Posadíme ho, někdo mu udělá čaj a je s ním.
- **PROSTOR PRO PRÁCI IZS:** Umožníme prostor pro práci záchranné službě a policii (potřebují rychle informace, nechtějí být rušeni atp.). Zajistíme pro výslech volné pracovníky. Zároveň vezme: nikdo nemusí hned vypovídat; policie počká, až učitel či žák bude ve stavu schopném výpovědi.
- **AKTIVNÍ KOMUNIKACE:** Buďme proaktivní, mějme náskok. Nebudeme-li jednat a komunikovat, začne se šuškat.
- **INFORMOVANOST ZŘIZOVATELE:** Nezapomeňme informovat zřizovatele našeho zařízení a případně požádat o pomoc.

– **TISKOVÝ MLUVČÍ:** Ustanovme tiskového mluvčího a rychle „proškolme“ zaměstnance školy v pravidlech informování. Připravme si postoj pro vyjádření dovnitř i ven.

– **PORADA VEDENÍ ŠKOLY, DALŠÍ POSTUP:** Jakmile situace dovolí, svolíme vedení školy a připravme další postup: co nejrychleji informovat pedagogický sbor; dohodnout, jak postupovat při příchodu učitelů do třídy, kde chybí spolužák (nebo učitel), jak povzbudit učitele a zasaženou třídu. Ustavme pietní místo, myslíme na – i malé – rituály. V případě úmrtí si připravme postoj pro účast školy na pohřbu.

– **SYSTÉM DALŠÍHO INFORMOVÁNÍ:** Vytvořme pro zaměstnance školy interní informační místo a systém informování, domluvme časy schůzek (zpočátku 2x denně). Informujme tak, abychom si mohli dovolit případný únik informací.

– **OPERAČNÍ TÝM:** Utvořme si (byť na krátkou dobu) operační tým z lidí, kteří unášejí zátěž a jsou k druhým citliví. Výhodou bývá přizvat zástupce rodičů a studentů.

– **ZASAŽENÁ RODINA:** Sdělujeme-li zprávu o nešťastné události zasažené rodině my, bereme si vždy k sobě druhého. Jeden jasně a srozumitelně sděluje a druhý může podporovat příjemce zprávy. Kontaktujeme zasaženou rodinu i v případě, že ji o události informoval někdo jiný. Čím dříve, tím lépe. Vyjádřit osobní účast a podporu zasažené rodině je v první řadě na řediteli/ce: nejsou v tom zastupitelní!

Případnou účast školy na pohřbu domlouváme s rodinou. Domlouváme se s rodinou, že bychom rádi s jejím souhlasem dali zprávu o úmrtí (a později třeba i pohřbu) například na školní web nebo na jiné informační prostory školy. S rodinou se setkáváme opakovaně, budme připraveni na možnou změnu postojů a přání v čase.

– **PRÁVNÍ POMOC, PŘÍPADNÁ OMLUVA:** Vyžádejme si (např. u zřizovatele) právní pomoc. V případě, že je škola vinna; lidsky a zavčasu se omluvme. Projev soucítění neznamená právní příznání viny.

– **VŠICHNI JSME ZASAŽENÝMI/POZŮSTALÝMI:** Je třeba se postarat o učitelský sbor, o kolektiv třídy, o ostatní pracovníky školy. Kontaktujme možné externí spolupracovníky pro nezávislou podporu a pro sdílení.

Podporujme vzájemnou pomoc, zadávejme krátkodobé a dosažitelné úkoly i dětem.

Pomáhat pomáhá.

Uznejme emoce a jejich vyjádření.

Podpořme rodiče, zákonné zástupce, učitele a žáky – nezapomínejme na sebe!

Mysleme na viníky – také jsou zasaženými.

Pišme si zápisky (deník). Získáváme tak nadhled nad situací.

Snažme se o řád.

Počítejme, že všechny – včetně nás – mohou zaskočit různé změny v chování a prožívání; bývá to přirozená reakce na neštěstí.

3 - 42 DNŮ PO NEŠŤASTNÉ UDÁLOSTI

Vydržme, i když se nezavděláme: zůstaňme pevní, domlouvajme se a spolupracujme

CO OČEKÁVAT?

- **KAŽDÝ MÁ JINÉ POTŘEBY:** V zasažené třídě i učitelském sboru se budeme setkávat s protichůdnými názory jednotlivců a skupinek. Někdo se snaží zapomenout, dopady událostí jsou zároveň stále přítomny.
- **DILEMA:** Objeví se dilemata: mluvit – nemluvit o události; vyhledávat samotu – vyhledávat lidi; uklidit a změnit pokoj zemřelého/ho co nejdříve – nechat věci být; volně se smát či udržovat smutek za všech okolností; připomínat nebo nepřipomínat po čase událost atp.
- **HODNOTOVÉ KONFLIKTY:** Objeví se hodnotové konflikty.
- **HLEDÁNÍ VINÍKA:** Bude se hledat viník.
- **NEVDĚČNOST:** Solidarita bude střídána obviňováním, někdy zklamáním či hněvem. Vždy se najdou lidé, kteří nás budou kritizovat za to, co jsme udělali nebo neudělali.
- **ÚZKOST Z NÁVRATU:** Kolem případného návratu (zraněného žáka či učitele, pozůstalého sourozence atp.) do školy všechny strany zažívají úzkost.
- **ZÁJEM MÉDIÍ U NEUZAVŘENÉHO PŘÍPADU:** V neuzavřených případech počítejme nadále se zájmem médií. Zajišťujeme osvětu učitelů, dětí i pracovníků médií, jak spolupracovat. Komunikujme, a přitom chraňme soukromí pozůstalých.

CO DĚLAT?

HODNOTY A PRIORITY: Promysleme hodnoty a stanovme priority: Co chceme, aby se z této situace učitelé, žáci a rodiče naučili? Například i to, že si lidé mohou vzájemně pomáhat?

KOMUNIKACE DOVNITŘ I VEN: Nadále komunikujme dovnitř a ven: udržujme kontakt se žáky a učiteli, s rodiči a veřejností. Povzbuzujícím postojem bývá uznání: něco zlého se stalo, společně to chceme zvládnout a oceňujeme, jak se s tím kdo snaží vyrovnat a pro druhé něco udělat.

SPOLEČNÉ SCHŮZKY: Dál se domlouvajme s učiteli a zaměstnanci školy. Schůzky, i když méně časté, umožňují vzájemně se na dění vyladit, promýšlet, jak pomoci zasažené třídě a rodině, jak stabilizovat učitele a výuku, poskytují kolegiální oporu.

VNĚJŠÍ OPORA: Spolupracujme s vnější oporou (externími spolupracovníky).

ZVEŘEJNĚNÍ KONTAKTŮ NA ODBORNÍKY: Vyděsme kontakty na další potřebné pracovníky (právník, duchovní, psycholog, sociální pracovník) na web a další informační místa, vytiskneme je a dávejme opakovaně žákům zasažené třídy, zasažené rodině a dalším potřebným.